

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

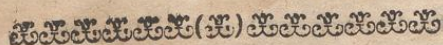
Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XXIV. Quale Regnum Christus in Ecclesia sua instituerit?

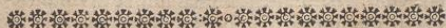
[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

SUMMUS
PONTIFEX.

Quemadmodum Romana Ecclesia Pontifex summum in terris veluti Christi Vicarius obtinet dignitatis locum, potestatem, pollet supremam, ita maximi momenti controversia circa eundem movetur, quae Card. Bellarminus tantum facit, ut in praefatione ad libros de summo Pontifice dicere non dubitet, in eis de summa rei Christiana agi. Disceptatio autem omnis inter Catholicos & Hereticos fere est de Pontificatu S. Petri, de hujus Successoribus, de Autoritate & potestate Papae, de Antichristo, quem heretici dicere audent esse Romanum Pontificem. Singula horum sequentibus controversiis expendemus & decidemus.

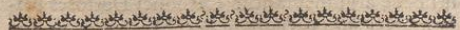
CONTROVERSIA XXIV.

QUALE REGNUM CHRISTI
IN ECCLESIA SUA INSTITUERIT.

I. Errum est apud omnes, in Ecclesia esse Regimen aliquod, & quidem Ecclesiasticum, Spirituale, & distinctum à Politico, ut patet ex illo Pauli Actor. 20. v. 29: *Attendite vobis & universo gregi, quos Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.* Dubium autem, quale illud sit; In Philosophia Morali modus gubernandi triplex assignatur; Nimirum *Monarchicus*, cum unus Dynasta supremus omnibus praestit, ut Imperatores, Reges &c. *Aristocraticus*, cum aliquot Optimates delecti pari jure subditos gubernant, ut modò fit in Holandia: *Democraticus*, cum totus Populus communi jure ac suffragiis Republicam moderantur, ut apparet in aliquibus Partibus Helvetiae. Ex his tribus modis simplicibus gubernationis inter se permixtis quatuor alij mixti Regiminis prodeunt; videlicet Una temperata ex omnibus tribus: Altera ex Monarchia & Aristocratiâ: Tertia ex Monarchia & Democratia: Postrema ex Aristocratiâ & Democratia.

II. Ex his optimum genus Regiminis esse Monarchiam, docent cum S. Thom. 1. part. q. 103. art. 3. & alibi communiter alij Theologi. Suadent 1. Autoritate, ita enim senserunt tum antiqui Sapientes Plàto, Aristoteles, Herodotus, Philo, Demosthenes, Isocrates, Cicero, alij. Tum SS. Patres Athanasius, Hieronymus, Cyprianus, Justianus & alij; imò non tantum est ea Sapientum & Patrum mens & consensus, sed universi Orbis usus, ut colligitur ex illis verbis Israelitarum (qui tamen constitutam à Deo formam mutare cupientes peccaverunt) Regem postulantium 1. Reg. 8. v. 5. *constitue nobis Regem, ut judicet nos, sicut universae habent Nationes.* Suadent 2. ratione veluti à priori, quam fuse deducit S. Thomas in opusc. de Regim. Princip. Lib. 1. à cap. 1. usque ad 3. breviter sic se habet. In Monarchia maximè facillimeque concordia & animorum unitas (sine qua Respublica consistere nequit: vix ulla sub illa perijt) conservari potest: aegre autem in Aristocratiâ & Di-

mocratia; etenim sub uno facile servatur unitas: plura autem capita difficulter inter se consentiunt, & non raro: *quot capita, tot sententiae.* Suadent 3. exemplo ipsius Naturae, cujus instinctu *bellina unum Ducem sequuntur*, ut ait S. Cyprianus in Tract. de idolorum vanitate, *Rex unus apibus, Dux unus in gregibus, & in armentis Rector unus;* scilicet. Natura sequitur Authorem suum DEUM, qui unus est. Ergo unum etiam Ducem in Republ. esse oportet. Videri possunt Bellarminus Lib. 1. de Pontifice à cap. 1. Sanderus Lib. 3. Visibilis Monarchia. Adam Contzen Lib. 1. Politic. &c. Hoc praemisso.

PARS PRIOR

DOCTRINAE CATHOLICORUM.

III. Doctrina prima. Christus Dominus noster in Ecclesia sua Monarchicum instituit Regimen. Doctrinam hanc fuse & solidè ostendit Card. Bellarminus Lib. 1. cit. maximè cap. 9. Probat à nobis breviter 1. ex Sac. Scriptura, quae Ecclesiam passim comparat Regno, nominatim Daniel. 2. v. 44. *Ovili* Joan. 10. v. 16. *Exercitus ordinato* Cant. 6. v. 9. *Domus* Timoth. 3. v. 15. *Navis seu Arca* 1. Pet. 3. v. 20. Regnum autem est Monarchicum & uni subiectum Regi, sicut castra ordinata uni Imperatori, Domus uni Domino & oeconomò, Navis uni Gubernatori, Ovile denique uni Pastori; unde Christus loc. cit. ait: *erit unum Ovile & unus Pastor.* Non obest, duos subinde videri oeconomos unius domus, duos Imperatores unius exercitus; quia in rebus moralibus regulae non nisi à communiter contingentibus desumi solent.

IV. Prob. 2. Christus Sapientissimus & Ecclesiae suae amantissimus utiq; optimum regimen in ea instituit. Atqui optimum esse Monarchicum, recens diximus. Infert Tobias Wagner Lutheranus in censuris motivorum D. Besoldi, Regimen Papale sic fore haereditarium, cum juxta Politicos apud Lipsium Lib. 2. monit. polit. cap. 4. Monarchia haereditaria praestet electivae propter varias hujus discordias, ambitiones, ac corruptelas. Negamus illatum; si Deus peculiari sua Providentiâ electioni assistat, uti juxta promissionem & verba sua Matth. 16. v. 19. & ibid. cap. 28. v. 29. adest semper Electioni novi Papae, quae idcirco nunquam penitus corrumpitur, sed inter omnes difficultates suam obtinuit successum; unde Regimen Ecclesiae diutius jam stetit, quam ulla Monarchia Politica Electiva.

V. Urgent Amelius Calvinista Tom. 1. contra Bell. fol. 129. Nullum regimen optimè aut utilissimum vocari posse, nisi habità ratione subiecti, cui ad finem suum dirigendo inservit. Sed istud minimè est contra nos; Etenim asserimus, per se loquendo, quamvis hominum & Angelorum Republicam melius Monarchicè, quam Aristocraticè aut Democraticè purè gubernari; quidquid sit de hoc, quod temperamentum aliquod ob humanas imperfectiones Monarchia utiliter admittat. Ac talem formam Monarchicam Aristocratiâ & Democratia temperatam Christus in Ecclesia sua instituit; cum in ea praeter Supremum Caput seu Papam sint Episcopi (veri Principes & Pastores,

gha
ber
ologia
emica
XI
9.

non solum vicarij Pontificis summi) & nemo ex omni Christianorum multitudine sit, qui ad Episcopatum vocari non possit, si tamen eo dignus munere judicetur; per hoc Democratia: per illud Aristocratia Monarchiæ admixta apparet, ut bene notat Bellarminus lib. 1. cit. cap. 3.

VI. Prob. 3. Synagoga Judaica fuit umbra seu typus Ecclesiæ Christi. Atqui hæc fuit Monarchica; semper scilicet uni Pontifici subiecta, ut patet ex lib. Exodi, Levitici, & Deut. Ergo & Christiana Ecclesia, ut respondeat suæ figuræ, Monarchica esse debet, uni summo Pontifici subiecta, ut bene argumentantur Catholici Doctores passim. Negant paritatem Pet. Molinaus in suo Neo-Papatu fol. 260. & alij Sectarij communiter; quia, inquiunt, Synagoga Judaica fuit valde exigua: Ecclesia autem Christiana est amplissima, cui proinde gubernandæ solus DEUS par esse possit. Verum quod hominibus impossibile videtur, id fieri per gratiam DEI facile potest, ut ait Christus Matth. 19. v. 26. *Apud homines hoc impossibile est, apud DEUM autem omnia possibilia sunt.* Hæc ergo DEI gratiâ adjutus Summus Pontifex non modò potest universam Ecclesiam regere, sed etiam facile utiliterque id præstare.

VII. *Doctrina secunda.* Primus Rex & Monarcha Ecclesiæ fuit, semperque manet Christus Dominus: Ita testatur S. Paulus ad Ephes. 5. v. 23. *ajens: Christus est Caput Ecclesiæ.* Pro intelligentia hujus doctrinæ tria sunt observanda. *Primum.* Nomen Capitis duobus modis sumitur; propriè pro naturali capite humani corporis, cujus officium est, dirigere membra corporis: & metaphoricè pro morali capite seu Principe Communitatis, quo modo impræsentiarum accipitur. *Secundum.* Christus in hac vita existens fuit Caput Ecclesiæ Visibile & Invisibile; quia partim visibili partim invisibili modo Ecclesiam gubernavit, id quod ex similitudine capitis naturalis clarescit; quamvis Apostolus loc. cit. aliâ utatur. Nam sicut Caput naturale duobus modis gubernat corpus humanum, 1. per influxum, quo derivantur ex illo tanquam principio Spiritus sensitivi in reliqua membra, ut inde hæc vitam conservare, & functiones peragere possint. 2. per externam directionem in eo consistentem, quod caput per intellectum, voluntatem, visum, auditum & alios sensus, qui in eo vigent, dirigat reliqua membra in externis actionibus suis, ne aberrant. Ita Christus etiam in hac vita existens duobus modis rexit Ecclesiam suam, scilicet tum per internum influxum donorum gratiæ, juxta illud Joannes 1. v. 16. *Et de plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Tum per externam directionem, ordinando Ministros & Sacerdotes, faciendò Legem Evangelicam, docendo, hortando, increpando &c. *Tertium.* Christus in cælo existens adhuc manet Caput Ecclesiæ, & manebit usque ad finem mundi; attamen solum Invisibile. Nam licet non amplius præsens sit, uti requiritur ad Caput visibile, nihilominus gubernat Ecclesiam suam modò invisibili, nempe per influxum internum donorum gratiæ, & directionem Spiritus Sancti juxta illud Matth. 25. vers. 20. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi;* Unde aliud visibile Caput dari oportet, pro quo fit.

VIII. *Doctrina tertia.* Christus ascendens in cælum, etsi retinuerit supremum Ecclesiæ Regimen, attamen suo loco substituit aliquem Visibi-

lem Vicarium, sicut in absentia Regis solet aliquis in regno constitui, qui vicem illius suppleat in externa Politia, præsertim si Rex longo tempore absuturus sit. Ratio hujus doctrinæ facile patet. Quia Regimen Ecclesiæ manere debet tale, quale Christus instituit. Atqui Christus ante Ascensionem suam instituit Regimen Visibile sub uno Capite juxta illud ad Colossens. 1. v. 18. *Ipse est Caput omnis Ecclesiæ,* scilicet, etiam primæ, in qua illum Apostoli & alij Fideles oculis suis contempserunt, quorum oculos Christus idcirco beatos prædicavit Matth. 13. v. 16. Ergo tale debet manere. Quemadmodum igitur ipse fuit Visibile Caput ante Ascensionem, ita post ipsam debet aliquid aliud visibile Caput loco Christi esse; alioquin Regimen Ecclesiæ, adeoque ipsa Ecclesia fuisset mutata, quod est absurdum.

IX. Confirmatur. Christus utique nec voluit, nec debuit velle unquam, Regimen Ecclesiæ suæ esse contra naturalem, humanum, ac divinum regendi modum ac constitutionem. Sed non solum Unitatem, sed etiam Visibilitatem Capitis attendunt, & in suo regendi modo observant Naturam, DEUS, ac Homines. Ergo &c. Major patet ex suavi Dei providentia, & gratiæ cum natura conformitate. Minor ostenditur inductione. Nam imprimis Natura docuit omnia animalia suum, quæ ante oculos habent, sequi Ducem. Deinde Reipublicæ nobiliores totius Orbis visibilem semper Principem aut Sacerdotem elegerunt, qui posset verbo aut scripto causas judicare, & à cujus judicio clarè percepto nemo ad alium judicem provocaret. Demum Deus populo suo semper visibilem Principem, Judicem, & Sacerdotem dedit: nec ipse, licet supremus Dominus, quia tamen Invisibilis, regere illum solus absque subordinato Visibili Vicario voluit.

X. Non obstat, Summum Pontificem in veteri Testamento fuisse figuram Christi. Nihilominus minus potuit etiam esse figura minus principaliter Visibilis & Supremi Capitis Ecclesiæ in Novo Testamento. Quia totum novum Testamentum habet Analogiam cum Veteri, adeoque etiam cum Sacerdotio, quod satis indicat Apostolus 1. ad Cor. 10. prius enim, quam v. 11. scribat: *Hæc omnia in figura contingebant illis, dicis vers. 10. neque murmuraveritis, sicuti quidam eorum murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore;* quæ autem aliâ murmuratio hic intelligitur, nisi illa, quam sæpius præsertim Num. 14. cum ingenti suo damno contra Moysen non solum Politicæ, sed etiam Ecclesiæ suæ Summum Caput & contra Fratrem ejus Aaron exercuerunt.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HAERETICORUM.

XI. *Error primus.* Christus in Ecclesia sua non instituit Monarchiam Spiritualem, quale Papistæ adstruunt. Ita Jacob. Heilbrunner Lutheranus in Papatu suo non-Catholico pag. 269. Nititur vnicè verbis Christi Joan. 18. v. 36. *Regnum meum non est de hoc mundo.* Sub quibus subsumit: Atqui Regnum Papale est de hoc mundo, cum more mundanorum regnorum ipsi Papæ alij

pæ alij juramentum, & obedientiam promittant. Ergo &c. Calvinus etiam errat. Lib. 4. Instit. cap. 7. ratus non expedire, ut unus Ecclesiæ toti præsit, sicuti non expedit, ut unus orbi toti in temporalibus dominetur.

XII. Error iste est planè peculiaris hujus Prædicantis; cæteri enim Novatores fatentur, Ecclesiæ regimen esse Monarchicum & Spirituale: aliud tamen Caput præter Christum in eo permanere, omnibus modis negant; ut videbimus. Hoc ipsum expressè hic tenet ipsemet Hailbrünner, affirmans Lutheranos non agnoscere aliud in Ecclesia Caput, præter Christum. Ergo iste est Supremum Caput Ecclesiæ, & hanc gubernat. Ergo habet regnum in mundo, & quidem Monarchicum, atque hujus super terram Vicarium. Quod autem iste Principatum habeat; quid hoc ad Regimen Ecclesiasticum? si nec latam manum terræ haberet Papa, sicuti primi summi Pontifices nihil prorsus habuerunt, nihilominus in Monarchia Christi foret hujus Vicarius; quippe succedit Papa S. Petro non in sæculari Regimine, sed in Ecclesiæ gubernatione; in qua maxime displicet Prædicanti, Subditos seu Membra Ecclesiæ Papæ obedientiam jurare, & præstare, atque idcirco Monarchiam sæcularè appellat; quasi verò talis ex votis & obedientia evaderet. Ergo si nemo voveret, & obedientiam promitteret, jam Monarchia Spirituales foret?

XIII. In verbis suis ad Pilatum Christus tam parum Monarchiam Spiritualem excludit, quam parum per eam Sæctam Lutheranam approbat, sed indicare solum Pilato vult, non habere se Regnum aut potestatem sæculares, quam ipse Pilatus timeat, & periculum sibi ac Cæsari inde instare existimet, uti bene eadem Christi verba interpretatur Cyrillus Alexandrinus in Evangelium Joan. lib. 12. cap. 10. sic scribens: *Liberavit à formidine Pilatum, qui dignitatem Cæsaris in Judæa servare debebat; credidit enim forsitan more hominum, rebellionem à Christo cogitatum fuisse secundum Judæorum nugas. Et mox: Christus autem Pilato respondens, Regem se esse, non negat; mentiri enim non poterat, sed regno Cæsaris non esse hostem ostendit, quia Principatus suus mundanus non est. Similia habent S. Augustin. Tract. 115. in Joan. & alij Patres.*

XIV. Calvinus non advertit ad fundamentum doctrinæ nostræ, quæ non tam in ratione, quam Christi institutione consistit; quamvis etiam convenientia allata sit perquam bona. Discrimen inter gubernationem temporalem mundi & Ecclesiæ Spiritualem est; tum quia ista non habet tam multa negotia: tum quia longissimè diffisos penâ Spirituali coercere facilius potest: tum quia omnia ad gubernationem Spiritualem pertinentia haud difficulter ab uno peraguntur Papa, Episcopis aliisque inferioribus Ministris eum adjuvantibus. Videatur Valentia in Tom. Controversit. fol. 57.

XV. Error secundus. Præter Christum non est aliud Visibile Caput in Ecclesia. Ita post Wiclefsum, Hufsi, Lutherum, Calvinum cæteri Sæctarij, ut videre est apud Joan. Gerherdum Lib. 2. Part. 1. fol. 409. & Guilielmum Amesium Tom. 1. cont. Bellarm. fol. 137. Nituntur varijs ratiunculis, quas optime soluit Card. Bellarminus Lib. cir. de Pontifice cap. 9. & ferme in hæreses recidunt, Prima sumitur ex illo Matth. 20. v. 25. & 26. item Luc. 22. v. 26. *Reges Gentium dominantur eorum &c.*

Verum non erit sic inter vos: vos autem non sic. Ex quibus verbis, inquit Calvinus lib. 4. Instit. c. 20. §. 7. Dominus carpit vanam Apostolorum ambitionem, docendo, eorum Ministerium non esse regnis simile, in quibus inter cæteros unus eminent. Secunda depromitur ex vehemènti oppositione Patrum contra istam Monarchicam potestatem. Cyprianus in Orat. ad Concil. Carthag. sic scribit: *Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit; quando habeat omnis Episcopus pro licentia libertatis suæ arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum judicare, sed expectemus universi iudicium Domini.* Gregorius Magnus, cum Constantinopolitanus Patriarcha titulum sibi tribueret universalis Episcopi, dicit istum titulum esse inventionem superbi atque pompatici cujusdam sermonis, etiam Perum non appellatum fuisse Universalem Episcopum: esse vanitatis nomina, nova & prophana vocabula contra Canonum decreta novum nomen: esse nomen blasphemie, singularitatis vocabulum, inanis gloriæ appetitionem &c. Lib. 4. epist. 32. 34. 38. 38. Et lib. 6. epist. 24. 30. Tertia & negativa ratiuncula ex eo peritur, quod nec Apostolus, nec ejus discipulus Dionysius Areopagita, qui formam Ecclesiæ scripserit, ullam faciant mentionem Pontificis. Nam D. Paulus ad Ephesios 14. v. 11. ait, *Christum dedisse quosdam quidem Apostolos & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus Ministerij, in ædificationem Corporis Christi.* Dionysius verò in lib. de Hierarchia Ecclesiastica; ubi ex instituto gradus & officia Ecclesiastica describit, nullius meminit Summi Pontificis.

XVI. Error iste priore parte, doct. secundâ satis rejectus fuit, solum clariùs ostendo; eum peculiariter repugnare Suavitati & Utilitati gubernationis, quæ visibile Caput requirunt. Suavitati quidem, quia humanæ Naturæ accommodatius est, per aliquem visibilem Dominum gubernari; cum in hac vita humanus intellectus à sensibus dependeat; proinde Christus pro sua suavitatè omnia sensibili modo nobiscum agere solet. v. g. Fidem non per solas inspirationes internas, sed per vocalem prædicationem & scripta Biblia communicat: Media etiam Justificationis, nim. Sacramenta voluit esse sensibilia Aquam, Panem, Vinum &c. Pari ergo modo voluit gubernationem Ecclesiæ esse sensibilem per aliquem Rectorem Visibilem verbo aut scripto gubernantem. Utilitati verò, imò Necessitati. Quia inspirationes internæ sunt admodum difficiles cognitu, utrum à bono vel malo Spiritu proveniant, cum *Satanas crebro transfiguret se in Angelum Lucis*, 2. Cor. 11. v. 14. Si ergo Christus invisibiliter per occultas inspirationes regere Ecclesiam vellet, multa inde mala sequerentur, videlicet magna inquietudo animique perplexitas ex illa incertitudine oriunda: crebra discordia Fidelium, alio istud, alio aliud à Christo sibi suggestum affirmante, nec esset, qui litem componeret: omnimodus Fidei veræ interitus juxta illud D. Hilarij ad Constantium: *Periculosum nobis admodum, atque etiam miserabile est, tot nunc fides existere, quot voluntates; & nobis tot doctrinas esse, quod mores &c. excidimus ab ea fide, quæ una est; & dum plures sunt, ad id esse ceperunt, ut nulla sit.* Experiuntur planè istud gravissimo malo suo Sæctarij moderni, qui ex eo, quod nullum Caput supremum agnoscant, omni vento doctrinæ circumferuntur, & ex cogitatis quotidie no-

vis erroribus Religionem cum hisce mutant. Non obstat, Hilarium non facere mentionem regiminis Monarchici; ex eo enim, quod dicat, *excidimus à fide*, quæ una est, satis patet, loqui ipsum de Fide Romana, quam cum Concilio Niceno profiteretur.

XVII. Non taceam hic, ex Aatholicis etiam aliquos necessitatem Visibilis Capitis agnoscere. Nam Rex Angliæ se Anglicanæ Ecclesiæ Caput agnoscit, & observari vult, ut fusè scribit Piccardus Harris in Concordia Anglic. de Primatu Ecclesiæ Regio. Protestantes Principes in Germania Jura Episcopalia Magistratui Provinciæ annexa existimant, & quotidiana apud eos praxis indicat. Elector Saxonie controversias inter Tübingenses & Hassios decidit, & hanc suam decisionem typo commisit. Pareus in præfat. comment. Oseea tueri nititur, Principem jure Regio Ecclesiam reformare posse. Quibus aperte adversatur Sac. Scriptura, Principes vocans nutritios, Isaia 49. vers. 29: *minimè verò Capita Ecclesiarum.* Contra eosdem Ecclesiasticam potestatem Principibus sæcularibus attribuentes est, tum quia potestas Ecclesiæ neque ex Naturæ neque Hominum lege, sed ex DEI ordinatione provenit. tum quia in Novo Testamento nec unus locus ostendi potest, in quo Magistratui Sæculari potestas in Ecclesiam conceditur. tum quia nec Traditio nec mandatum vel Apostolorum vel Ecclesiæ Catholicæ exhibetur, vi cujus simile quid permittitur, uti attestantur Patres Chrysost. hom. 4. & 5. de verbis Isaia, Gregor. Nazianz. ad cives Nazianzenos, & præter alios Athanasius in Epist. ad solitariam vitam agentes, qui Principem sæcularem sibi potestatem in Ecclesia attribuentem Anti-christo comparat. Nunc ad ratiunculas Adversariorum.

XVIII. Respond. *Primò.* Christum Dominum verbis illis apud Matth. & Lucam *Reges Gentium &c.* non removisse ab Ecclesia sua Visibile Caput, sed potius constituisse, & monuisse, eam esse diversam à civili Monarchia Gentium; quippe non ait, vos non præsidebitis, sed *non sicut Reges Gentium*, quo ipso loquendi modo innuit, regimen se illis concessurum, aliter tamen administrandum, ac fieri à Gentibus solet. Apparet hoc clarè in verbis Christi immediatè sequentibus: *Qui Major est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor (græcè ὑπερστος id est, Dux & Princeps) sit, sicut ministrator.* Quæ Verba frustranea & non vera sunt, si nullus ex illis Major, aut Caput aliorum unquam fuerit; quomodo enim major fieri potest, sicut minor, & præcessor sicut ministrator, si nullus fuerit major alijs, aut nullus præcessor aliorum? Itaque ruit objectio hæc ex ipsis Christi verbis. Nihilominus

XIX. Urget Amefius Tom. 1. fol. 133. Illud Regimen removetur à ministris Ecclesiæ, quod tribuitur Regibus. Atqui Regibus nihil tribuitur nisi dominium & imperium. Ergo à Ministris Ecclesiæ illud removetur. Ergo non est aliud in Ecclesia Christi Caput visibile præter Christum, qui solus imperium & dominium habet. Respond. negando Min. Nam Regibus hic non tribuitur qualecunque imperium, sed Despoticum & Herile proprii commodi causâ exerceri in subditos solitum; & hoc quidem Christus interdixit: Nos autem nullatenus illud vel affirmamus vel approbamus in Ecclesiæ Ministris. Porro distin-

guendum inter hæc tria, Imperium scil. Dominium, & Ministerium, quæ Amefius cæterique Sectarij semper confundunt. Nam Regimen Ecclesiasticum est simul imperium & ministerium; non quidem purè humanum, sed imperio divino subordinatum, absque tamen dominio, quod solum à ministerio excluditur; Atque hanc etiam solam dominandi libidinem à suis Christus arceat, quam tribuit Regibus Gentium, qui plerumque Tyranni sunt. Denique Politicum etiam Regimen (quod non est despoticum aut tyrannicum) ministerium est; nempe non in commodum proprium, ut Herile dominium, sed ut patria potestas in bonum filiorum institutum. Cur ergo Ecclesiæ Regimen, etiam si ministeriale sit, simul Monarchicum & Imperiale esse non possit?

XX. Respond. *Secundò.* Negando Patres ullò modo opponere se huic Monarchicæ potestati. Et mirum sanè, Adversarios istud asserere aude-re. Nam, ut plures alios Romanos Scriptores taceam, qui pro Visibili Capite, & Monarchica Potestate in Ecclesia Christi antiquos & gravissimos Patres tam Latinos quàm Græcos in magna copia adducunt, nonne hoc ipsum luculentissimè præstat Card. Bellarminus, (quem Sectarij devorasse videri volunt) Lib. 2. de Summo Pontif. à Capit. 12. ubi etiam apertissima testimonia ex Cypriano & Gregorio affert? Dicimus igitur cum hoc & alijs Romanis Auctoribus, Cyprianum loc. cit. loqui de Episcopis, qui in Concilio Carthageniensi erant, & non includere in ea Sententia Romanum Pontificem, qui verè est Episcopus & Pater Patrum. Quando autem dicit, Episcopum non judicari nisi à DEO, exponit illum S. Augustinus lib. 3. de Bapt. cap. 3. in hunc modum: quod Episcopum in rebus dubijs & quæstionibus nondum eliquatissima perspectione discussis in Concilio mentem suam liberè aperire possit, & à Præfide ad suam sententiam cogi non debeat, donec quæstio definita fuerit. Cæterum quod Papa judicare Episcopos possit, ipse Cyprianus agnovit, dum epist. 13. ad Papam Stephanum scribens hortatur istum, ut Episcopum Arelatensem deponi, & ejus loco alium constitui jubeat.

XXI. Gregorium M. titulum Universalis Episcopi sine præjudicio Potestatis Pontificiæ contra Joannem Patriarcham Constantinopolitanum oppugnasse, liquet ex Lib. 2. Epist. 4. ubi Sedem Apostolicam vocat Caput Fidei: *Illud autem admonemus, inquit, ut Apostolica Sedis reverentia nullius præsumptione turbetur, tunc enim status membrorum integer manet, si Caput Fidei nullâ pulsetur injuriâ; Imò in Epist. 32. cit. ad Mauritium Augustinum confirmat Monarchicam potestatem Petri: Cunctis, ait, Evangelium scientibus liquet, quod voce Dominicâ Sancto & omnium Apostolorum Principi Apostolo totius Ecclesiæ cura commissa est. Et mox: cura ei totius Ecclesiæ & Principatus committitur, tamen universalis Apostolus non vocatur. Noluit autem Gregorius (& ante illum Pelagius) Universalis Episcopi titulum pati, tum ex humilitate, ut sic superbiam Constantinopolitani Patriarchæ facilius deprimeret, tum & præcipue, quia titulus iste anceps est, &, uti Gregorius sæpius insinuat, interpretationem patitur, quæ Universalis Episcopus esset solus Episcopus, alij alij verò Episcopali dignitate non pollerent, quæ injuriosa est falsitas. Diligenter igitur hæc duo distinguenda, quæ Hæretici confundunt; Nimirum dici *Universalem Episcopum in Ecclesia: & vocari Episco-**

Episcopum Universalis Ecclesie. Prior titulus reprehenditur in Joanne Constantinopolitano Patriarcha: Posterior convenit Romano Pontifici. Et Patres priorem asserunt esse prophanum; blasphemum, & Antichristianum: Posteriorem non item. Discrimen inter utrumque; jam fuit indicatum; etenim qui dicit, se esse Universalem Episcopum, aut Sacerdotem, innuit, solum se esse Episcopum, & alijs omnibus abnuat nomen & honorem Episcopalem; & hoc fecisse Joannem, testatur Gregorius sæpe: qui verò dicit, se esse Episcopum vel Pastorem Universalis Ecclesie; non indicat, se esse solum Episcopum aut Pastorem, sed habere se curam & gubernationem totius Ecclesie; licet alij Episcopi habeant specialem curam & gubernationem Ecclesiarum particularium. Et hoc sensu Papa vocari solet Episcopus & Pastor Universalis Ecclesie, ut fatetur Gregorius lib. 6. epist. 32. alijq; ante hunc Pontifices, ut Sixtus 1. epist. 2. Victor 1. epist. 1. Pontianus epist. 1. &c.

XXII. Respon. tertio. Paulum nomine Apostolorum etiam Summum Pontificem inclusisse; siquidem potestas Ecclesiastica pro necessitate illius temporis ad fidem toto orbe disseminandam non solum data est Petro, sed alijs etiam Apostolis; siquidem omnes dicere possunt illud Pauli 2. Cor. 1. v. 28. *instantia mea quotidiana sollicitudo omnium Ecclesiarum.* Sed Petro data est; ut Ordinatio Pastori, cui succederetur, uti adductis Patrum testimonijs fuse ostendit Bellarm. loc. cit. Dici etiam posset, Apostolum ideo summi Pontificis specialem mentionem non fecisse, quod tantum voluerit recensere communia Christi dona in plures sparsa, ut indicat pluralis numerus, *quosdam, alios &c.* Pontifex autem est unicus; in quem sensum intelligunt allata verba D. Pauli Chrysof. Theophylactus & alij apud cit. Auct. Quoad S. Dionysium. Indicavit iste alibi satis Pontificatum, nempe c. 5. de div. nominib. ubi Petrum appellat *supremum Decus, & antiquissimum Theologorum Culmen.* Accedit, quod Hierarchiam Ecclesiasticam comparaverit Hierarchiæ Cœlesti, ubi novem Angelorum chori ita dispositi sunt, ut semper inferior à superiore regatur, & tandem omnes à Michael Archangelo, quem S. Scriptura *Ducem Angelorum* vocat Apoc. 12. v. 7. Sicut è contrario Lucifer est Supremus Dux diabolorum.

XXIII. Urgent Adversarij illud ad Rom. 12. v. 5. *Multi unum Corpus sumus in Christo: Singuli autem alter alterius Membra.* Sed frustra; siquidem Apostolus discretè ibi loquitur de Christo, quatenus est Caput Ecclesie per internum influxum donorum gratiæ, quo modo utriq; verum est, omnes Fideles etiam Petrum & Pontificem esse membra, non Caput; omnes quippe accipiunt gratiam à Christo tanquam à Capite, nullus autem à Petro vel Pontifice. Si autem loquatur de Christo, quatenus est Caput Ecclesie per externam gubernationem; tunc non solum ipse, sed etiam Petrus est Caput; ille quidem primarium & propriam virtutem: iste verò secundarium & virtute ab illo participat. Instant. Sic erit Ecclesia biceps. Quid hoc absurdum aut novi; si unum ex duobus capitibus alteri sit subordinatum? Nunquid mulier præter virum, qui juxta Apostolum Ephes. 5. v. 23. *caput est mulieris*, habet etiam naturale Caput in suo corpore?

CONTROVERSIA XXIV.

AN CHRISTUS DOMINUS

S. Petrum suo loco Pontificem ordinaverit?

Nomine Summi Pontificis intelligitur summus Sacerdos, qui supremam totius Ecclesie regendæ Authoritatem à DEO habet, & cui tanquam Vicario Christi in terris omnes Fideles in rebus Spiritualibus obedire debent: & Ipse nulli.

PARS PRIOR.

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina Prima. Petrus Apostolus fuit summus Pontifex à Christo constitutus. Ita omnes Catholici. Prob. 1. ex Sac. Scriptura. In primis Matth. 16. v. 18. Christus dicit Simoni: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ubi omnes fere Interpretes sentiunt; Petrum fundamentum esse; non quidem primarium & principale; id enim est solus Christus, sed secundarium, & ut Vicarium ipsius Christi. Afferamus unum & alterum. D. Athanasius in epist. ad Felicem, quam scripsit nomine suo & Synodi Alexandrinæ: *Tu es, inquit, Petrus, & supra fundamentum tuum, Ecclesie columna, id est, Episcopi sunt confirmata.* Ubi S. Pater eleganter Petrum facit fundamentum; quo nituntur Episcopi; super quos ut columnas totam ædificium collocatur. S. Hieronymus ait, in cit. cap. 16. Matth. *sicut ipse (Christus) Lumen Apostolis donavit, ut lumen Mundi Matth. 5. appellarentur, ceteraq; ex domino sortiti sunt vocabula, ita & Simoni, qui credebatur in Petram Christum 1. Cor. 10. Petri largitus est nomen, ac secundum Metaphoram Petra rectè dicitur ei; ædificabo Ecclesiam meam super te &c.* ubi iste etiam Pater non tam Petrum, quam ejus Sedem vocat Petram, super quam fundatur Ecclesia insuperabilis; quia Petrus est Petra, non ut particularis homo, sed ut Pontifex.

II. Dicunt Molinaus, Amelius & alij apud Gerhard. lib. 1. P. 2. fol. 296. & alibi. 1. Nominè Petræ aliquos Patres intellexisse ipsam confessionem Petri. Sed hoc non enervat testimonij vim pro intento nostro, quia ea explicatio non excludit priorem, quæ est litteralis; imò ab ea non est diversa; quippe Fides Petri est utriusque aliquid Petri; super hanc autem Fidem Petri, non super aliam ædificavit Christus Ecclesiam suam, quæ deficere non potest ex oraculo ejusdem Christi Domini Luc. 22. vers. 32. Dicunt, 2. eosdem Patres nomine Petræ aliquando intellexisse Christum. Verum hoc quoque priorem expositionem non evertit, ut vel inde constat, quod Christus ibi promiserit Petro aliquid de futuro, sicut innuit verbum: *ædificabo.* At supra seipsum jam de præsentem noverat Ecclesiam fundatam. Ergo ibi aliud à Christo fundamentum denotabatur, nempe Primatus Petri post Resurrectionem

nem

gha.
ep
ologia
emica
XI
9.